

23467/2022/KHK

KUKHK-1820/ZP/2022-16

Krajský úřad Královéhradeckého kraje

Dle rozdělovníku

VÁŠ DOPIS ZN.:
ZE DNE:
NAŠE ZNAČKA (č. j.): KUKHK-1820/ZP/2022-16

VYŘIZUJE: RNDr. Tomáš Nosek
ODBOR | ODDĚLENÍ: odbor životního prostředí a zemědělství | oddělení ochrany přírody a krajiny
LINKA | MOBIL: 566 | 727 949 537
E-MAIL: tnosek@kr-kralovehradecky.cz

DATUM: 04.03.2022

Počet listů: 6
Počet příloh: 0/listů: 0
Počet svazků: 0
Sp. znak, sk. režim: 246.3 A/10

NÁVRH

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

Krajský úřad Královéhradeckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství, se sídlem Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové (dále jen krajský úřad) jako orgán ochrany přírody věcně a místně příslušný podle ust. § 29 odst. 1 a § 67 odst. 1 písm. g) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a dále dle ust. § 75 odst. 1 písm. d) a ust. § 77a odst. 5 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOPK), vydává dle ustanovení § 171 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen správní řád), a v souladu s ustanoveními § 56 odst. 1 a odst. 2 písm. b) a c) ZOPK a na základě § 56 odst. 4 ZOPK toto opatření obecné povahy, kterým se povoluje výjimka ze zákazu škodlivě zasahovat

do přirozeného vývoje zvláště chráněného živočicha zařazeného do kategorie silně ohrožených druhů - **bobra evropského** (*Castor fiber*).

I.

Krajský úřad tímto opatřením obecné povahy, v souladu s ustanoveními § 56 odst. 1 a odst. 2 písm. b) a c) ZOPK, povoluje v zájmu prevence závažných škod na rybolovu, vodách (vodních dílech), lesích a ostatních typech majetku a v zájmu veřejné bezpečnosti, za níže stanovených podmínek, výjimku ze zákazů uvedených v § 50 odst. 2 ZOPK, konkrétně ze zákazu rušit jedince silně ohroženého druhu bobr evropský, a dále ze zákazů poškozovat či ničit jím užívaná sídla, a to pro následující činnosti:

- likvidace bobřích sídel (podzemních nor, tzv. polohradů a hradů),
- odstraňování a zprůtočňování bobřích hrází,
- odstraňování pevných překážek ve vodních tocích vzniklých v souvislosti s činností bobra evropského,

- d) vypouštění rybníků a umělých vodních nádrží, které jsou součástí biotopu bobra evropského, v souladu se schváleným manipulačním řádem.

II.

1. Oprávněnými osobami, kterým se výjimka tímto opatřením obecné povahy povoluje, jsou:
 - a) správci vodních toků¹,
 - b) vlastníci či nájemci rybníků² a vlastníci či správci dalších vodních děl³,
 - c) vlastníci nebo správci staveb veřejné infrastruktury⁴,(dále též oprávněné osoby).
2. Oprávněné osoby mohou provedením jednotlivých zásahů v rozsahu jim příslušejícího oprávnění pověřit další osoby (dále též pověřená osoba), které však musí být prokazatelným způsobem poučeny o podmínkách, za kterých lze vykonávat činnosti povolené na základě tohoto opatření obecné povahy.

III.

Výjimku lze uplatňovat v území ve správní působnosti krajského úřadu, jako věcně i místně příslušného orgánu ochrany přírody, kromě zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem, na:

- a) vodních tocích mimo úseky vodních toků v přirozeném korytě⁵ [vyjma částí přirozených koryt uvedených v bodě b) tohoto článku],
- b) vodních tocích v přirozených korytech, a to pouze v úsecích do vzdálenosti 200 metrů od vodního díla,
- c) rybnících a dalších vodních dílech,
- d) staveb veřejné infrastruktury,

a to v případech, kdy bobří sídla, bobří hráze a pevné překážky ve vodních tocích způsobené činností bobra: prokazatelně ohrožují bezpečnost, provozuschopnost a stabilitu vodních děl a staveb veřejné infrastruktury, zvýšením hladiny vodního toku mohou způsobit vznik povodňové situace, zabraňují či mohou zabránit plynulému odtoku vody při povodni, nebo významným způsobem omezují hospodářské využití okolních pozemků.

IV.

Výjimku lze uplatňovat ode dne nabytí účinnosti tohoto opatření obecné povahy každoročně:

- období od 1. března do 30. dubna a od 15. července do 31. října kalendářního roku, pokud se jedná o činnosti uvedené v čl. I. písm. a),
- v období od 1. března do 31. října, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. b),
- po celý kalendářní rok, pokud jde o činnosti uvedené v čl. I. písm. c) a d).

V.

Výjimku lze uplatňovat za těchto podmínek:

- a) Oprávněná osoba, která hodlá provést činnost uvedenou v čl. I. písm. a) nebo b) tohoto opatření obecné povahy, musí tuto skutečnost oznámit krajskému úřadu nejméně 15 dnů předem (osobně, datovou schránkou či písemně prostřednictvím provozovatele poštovních služeb).

¹ § 43 odst. 1, § 47 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále též vodní zákon)

² § 2 písm. c) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů

³ § 55 vodního zákona

⁴ § 2 odst. 1 písm. m) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁵ § 44 odst. 2 vodního zákona

- b) Oznamovací povinnost neplatí v případě zásahů provedených podle čl. VI. tohoto opatření obecné povahy. V těchto krizových situacích platí povinnost krajskému úřadu tuto skutečnost oznámit nejpozději v den zásahu, a to telefonicky (vedoucímu oddělení ochrany přírody nebo některému ze zaměstnanců krajského úřadu zařazenému do oddělení ochrany přírody) a zároveň elektronicky (e-mailem na adresu posta@kr-kralovehradecky.cz).
- c) Oznámení dle bodu a) musí obsahovat následující náležitosti:
- datum zásahu,
 - lokalizaci zásahu (ř. km, p. č. a k. ú., zákres do mapy, příp. souřadnice GPS),
 - zdůvodnění zásahu (např. zajištění plynulého odtoku, ohrožení stability hráze atd.),
 - popis předpokládaných opatření,
 - fotodokumentaci místa před provedením zásahu.
- d) Oprávněná osoba, která provedla v daném roce zásah uvedený v čl. I. písm. a) nebo b) tohoto opatření obecné povahy, musí zaslat nejpozději do 31. prosince téhož roku krajskému úřadu písemnou zprávu (v tištěné nebo elektronické podobě), která musí obsahovat:
- a) údaje o počtu provedených zásahů,
 - b) lokalizaci každého jednotlivého zásahu (ř. km, p. č., k. ú., zákres do mapy, příp. souřadnice GPS),
 - c) termín realizace každého zásahu,
 - d) zdůvodnění jednotlivých zásahů,
 - e) popis skutečně provedených opatření u každého zásahu,
 - f) vyhodnocení provedených opatření.

VI.

V krizových situacích vzniklých v souvislosti s činností bobra, tzn. při bezprostředním ohrožení⁶ veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či při bezprostředně hrozícím vzniku škod značného rozsahu na nemovitém majetku, lze výjimku uplatnit i na objektech nevymezených v čl. III. tohoto opatření obecné povahy a mimo časové omezení stanovené v čl. IV. tohoto opatření obecné povahy, avšak pouze za účasti kvalifikované osoby (biologického dozoru), předem odsouhlasené krajským úřadem.

VII.

Rozhodnutí o povolení výjimky dle § 56 ZOPK vydaná krajským úřadem před nabytím účinnosti tohoto opatření obecné povahy zůstávají v platnosti; na zásahy takto povolené se toto opatření obecné povahy vztahuje od prvního dne po skončení platnosti těchto rozhodnutí.

VIII.

Výjimka povolená tímto opatřením obecné povahy platí do 31. 12. 2027.

⁶ Za bezprostřední ohrožení se pro účely tohoto opatření obecné povahy považují zejména situace podle § 64 vodního zákona a situace, kdy nastanou mimořádné okolnosti, dotýkající se bezpečnosti vodního díla, zjištěné při technicko-bezpečnostním dohledu podle § 61 a § 62 vodního zákona.

Odůvodnění

Krajský úřad je věcně i místně příslušným orgánem ochrany přírody na území Královéhradeckého kraje (mimo území Krkonošského národního parku, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a jejich ochranných pásem, národních přírodních památek a jejich ochranných pásem a mimo pozemky a stavby, které tvoří součást objektů důležitých pro obranu státu), mj. i k povolování výjimek dle § 56 ZOPK ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů. Dle odst. 4 tohoto ustanovení ZOPK je možné výjimku týkající se neurčitého okruhu osob povolit opatřením obecné povahy. S ohledem na rozšiřující se území s výskytem bobra evropského v Královéhradeckém kraji

a s ohledem na rostoucí škody⁷ tímto druhem způsobené, krajský úřad využil možnosti vydat příslušnou výjimku opatřením obecné povahy. Cílem takto povolené výjimky je zejména snížit administrativní zátěž žadatelů o individuální výjimky a umožnit především operativně zasahovat v zájmu veřejné bezpečnosti a prevence závažných škod na majetku.

Pro potřeby tohoto opatření obecné povahy byly definovány:

Bobří sídla, kterými mohou být nory, polohrady a hrady.

- Nory jsou nejčastějším typem bobřího obydlí a nacházejí se pod povrchem země. Dle účelu, ke kterému byly vytvořeny, se dělí na sídelní a úkrytové. Nora úkrytová slouží pouze jako přechodný úkryt a dosahuje délky maximálně několika metrů. V každém bobřím teritoriu se jich nachází velké množství. Sídelní nora je trvalým obydlím, ve kterém rodina společně tráví zejména zimní období. Délka sídelní nory může dosahovat několik desítek metrů. V teritoriu je nejčastěji jedna či dvě sídelní nory. Oba typy nor jsou v břehu toku či nádrže orientovány šikmo vzhůru tak, aby se jejich obytné části nacházely nad úrovní vodní hladiny (i nad úrovní spodní hladiny vody). Dále je pro ně společné to, že jejich vstupy (výstupy) jsou vyústěny pod vodní hladinou. V období sucha a následně snížené úrovně vodní hladiny mohou být tyto vstupy (výstupy) obnaženy.
- Polohrady jsou formou sídelních nor za situace, kdy břeh toku či nádrže není dostatečně vysoký nebo v případě, že strop sídelní nory se propadne. Bobří si pak vytváří nad podzemním systémem náhradní střechu z větví, vegetace, bahna a kamenů – vznikají tak tzv. polohrady. Ty jsou již patrné na povrchu země. V teritoriu bývají nejčastěji jeden či dva polohrady. Kromě sídelního polohradu je v teritoriu opět přítomno velké množství úkrytových nor.
- Hrady jsou formou trvalého sídla v terénu, který neumožňuje hrabání nor (nízké břehy, vysoká hladina spodní vody, mokřadní oblasti). Jedná se o stavby z větví, vegetace, bahna a kamenů, které mohou dosahovat značných rozměrů a jsou obklopeny vodou. Obytná část hradu se nachází nad úrovní vodní hladiny. Opět zde platí pravidlo, že vstupy/výstupy jsou bezpečně ukryty pod vodou. V teritoriu se nachází nejčastěji jeden či dva hrady. Jestliže to terén umožňuje, nachází se v teritoriu dále velké množství úkrytových nor.

Bobří hráze jako příčné stavby ve vodních tocích, tvořené z větví, vegetace, kmenů, bláta a kamení, se schopností zadržet vodu, čímž mají značný konfliktní potenciál z důvodu rozlivu vody, podmáčení okolních pozemků či ovlivnění směru toku atd.

⁷ Bobr evropský je vybraným zvláště chráněným živočichem, u kterého lze za škody způsobené na trvalých porostech a nesklizených polních plodinách uplatňovat dle zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, v platném znění, finanční kompenzace. O poskytnutí náhrady škody podle tohoto zákona poškozený požádá krajský úřad příslušný podle místa, kde ke škodě došlo. Při uplatnění nároku na náhradu škody je postupováno dle § 8 až § 10a zmíněného zákona a dle jeho prováděcí vyhlášky č. 360/2000 Sb., v platném znění. Jiné než výše uvedené škody způsobené předmětným druhem nejsou státem kompenzovány.

Pevnými překážkami ve vodních tocích, které vznikly v souvislosti s činností bobra, jsou myšleny téměř výhradně padlé stromy či jejich části zasahující do průtočného profilu vodního toku.

Bobr evropský je původním druhem a běžnou součástí naší přírody. V 18. století a následně znovu v 19. století byl tento živočišný druh na našem území téměř vyhuben, postupně se ve 20. století do naší přírody navrátil a zejména v druhé polovině tohoto století se začala populace bobrů rozrůstat, k čemuž posléze přispěla i zákonem stanovená ochrana tohoto druhu živočicha. V současné době je populace bobrů evropských na neustálém vzestupu a vzhledem k biotopům spjatým s vodním prostředím, které osídluje, dochází v důsledku činnosti bobrů ke škodám na různých typech majetků (např. na veřejné infrastruktuře). S tím je úzce spojeno i potenciální ohrožení veřejné bezpečnosti a zdraví lidí.

K ochraně bobra evropského přijalo Ministerstvo životního prostředí Program péče o bobra evropského v České republice (viz http://www.mzp.cz/cz/programy_pece), jehož cílem je zabezpečit stabilní a udržitelnou populaci bobra evropského s ohledem na prevenci jím způsobovaných škod v souvislosti s hospodářským využitím krajiny. Území České republiky bylo rozděleno do tří zón (A, B, C). Cílem zonace bylo odlišení míry péče o bobra evropského v kontextu celé České republiky. V zóně A je navržena nejvyšší míra ochrany bobra evropského. Tato zóna zahrnuje všechny evropsky významné lokality, kde je bobr předmětem ochrany. Jejím hlavní funkcí je zaručit svou rozlohou, hydrologickým uspořádáním, potravní nabídkou a migračními možnostmi dostatečné podmínky pro dlouhodobý stabilní vývoj populace bobra evropského v rámci České republiky. V přechodové zóně B je zájem na ochraně bobrů podřízen hospodaření a jiným zájmům člověka v krajině. Tato zóna zaujímá převážnou část území České republiky (cca 86 %). Smyslem zóny B je omezení negativních dopadů aktivit bobrů, jež jsou překážkou v rozvoji, užívání nebo údržbě krajiny. Rozumí se tím soubor opatření, zahrnujících různé typy měkkých (neletálních) opatření, dále přímá redukce bobřích hrází i obydlí, v odůvodněných případech lze místně (nikoliv plošně) přistoupit k eliminaci jedinců nebo celých rodin. Celé území Královéhradeckého kraje se nachází v této zóně B. V oblastech s vysokou koncentrací rybníků a vodních nádrží, doprovázených zároveň velkým množstvím úživných biotopů, byla vymezena zóna C, kde by mělo být z důvodu neúměrných rizik jakékoliv osídlení bobrem evropským eliminováno (tj. prováděn odlov v souladu se zvláštními předpisy).

Bobr evropský je předmětem ochrany dle práva Evropského společenství, konkrétně dle Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Dle národního práva (tj. ZOPK) se jedná o zvláště chráněný druh, který byl dle § 48 ZOPK, resp. dle Přílohy č. III vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK, v platném znění, zařazen do kategorie silně ohrožený druh.

Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Dle ustanovení § 50 odst. 2 ZOPK je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.

Výjimku ze základních podmínek ochrany lze dle ustanovení § 56 ZOPK udělit mimo jiné v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody a u zvláště chráněných druhů, které jsou navíc předmětem ochrany podle práva Evropského společenství, jen pokud je dán některý z důvodů uvedených v § 56 odst. 2 ZOPK, neexistuje-li jiné uspokojivé řešení a pokud povolená činnost neovlivní dosažení či udržení příznivého stavu z hlediska ochrany.

V první řadě krajský úřad posuzoval, zda existuje jiný veřejný zájem a zda tento zájem převažuje nad konkurujícím veřejným zájmem na ochraně přírody. Zájem ochrany přírody

krajský úřad shledává v ochraně předmětného druhu, jenž byl dle vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK, v platném znění, zařazen mezi zvláště chráněné druhy, a který je rovněž předmětem ochrany dle práva Evropského společenství. Krajský úřad dále shledává zájem ochrany přírody v ochraně stanovišť (biotopů) těchto druhů. Ochrana přírody je dle ustanovení § 58 odst. 1 ZOPK veřejným zájmem a každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona. Dle ustanovení § 16 odst. 1 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZOPK, v platném znění, je základem ochrany živočichů komplexní ochrana jejich stanovišť.

Bobr evropský nejčastěji obývá toky s dobře rozvinutými břehovými porosty vrb a topolů. Přednost dává pomalu tekoucím až stojatým vodám s dostatečnou hloubkou a omezeným kolísáním hladiny (rybníky, větší odstavená říční ramena, mlýnské náhony se stabilizovanou hladinou vody, zdrže nad jezy, jezera po těžbě štěrkopísku). Bobr je býložravec, konzumující především mladé větve dřevin (topoly, vrby, jasan, olše). Kácení dřevin je nejintenzivnější během podzimních a zimních měsíců. Při kácení preferuje dřeviny o průměru do 20 cm. V letním období jsou hlavní složkou potravy byliny. Bobři obývají nory, které hrabou v březích vodních toků či nádrží. Na malých mělkých tocích staví hráze, čímž zvyšuje hladinu vody, aby byly východy z nor nebo hradů bezpečné. Bobři žijí v párech, které obhajují teritorium (na vodních tocích mívá délku od několika set metrů asi do 2 km). Převažuje soumravná a noční aktivita. Mláďata se rodí v dubnu až srpnu, v jednom vrhu jich je 2 - 5.

Jak již bylo uvedeno výše, v minulosti byl bobr téměř vyhuben jakožto cenný zdroj kožešiny, byl však loven i pro maso a výměšek pohlavních žláz. Bobři byli hubeni v některých oblastech i pro škody způsobené na hrázích rybníků. Znečištění toků nemá na bobra významný vliv, podstatnější negativní dopad mohou mít změny v charakteru řečiště (úpravy břehů

a břehových porostů). Problém mohou představovat střety s dopravními prostředky. V současnosti ovšem na území České republiky dochází k postupnému nárůstu početnosti a šíření bobra do nových oblastí.

Bobr evropský jako součást ekosystémů vázaných na vodu svými aktivními změnami výrazně přeměňuje prostředí vodních toků, přilehlých niv a vodních ploch. Svě základní životní potřeby zajišťuje stavbami sídel (obydlí), zejména hrabáním nor, dále kácením dřevin a stavbou hrází na vodních tocích. Z biologického hlediska mají tyto aktivity pozitivní efekt, neboť narůstá diverzita biotických a krajinných složek, avšak v krajině, která je člověkem pozměněná

a intenzivně obhospodařovaná, vznikají konfliktní situace (stavby hrází, hradů, polohradů, hloubení nor atd.). Jednoznačně největší dopad na okolní prostředí má budování bobřích hrází na vodních tocích. Hlavními důvody, které vedou bobry k přehrazování vodních toků, jsou malá hloubka vody při ústí do obydlí a nedostupnost dřevin na březích. Cílem stavby hráze je zabezpečit u vchodu do obydlí takovou úroveň hladiny, aby ani při nejnižších stavech vody nebyly vchody odkryté. Druhým důvodem budování hrází je zatopení části teritoria, které zlepšuje dostupnost porostů a umožní snazší manipulaci se dřevem. Hráze se proto nevyskytují jen

v místech, kde má bobří rodina obydlí, ale jsou i v místech s vhodným bohatým porostem. Hráze také slouží pro zajištění bezpečného pohybu v obývaném území. Přehrazením vodního toku bobří hrází dochází ke změně koryta vodního toku i ke změně odtokových poměrů. Situace vyžaduje pozornost při povodňových událostech, kdy by bobří hráz mohla být překážkou odtoku vody. Směrem po proudu je pod bobřími hrady a hrázemi uvolňováno větší množství splaveného materiálu, které se může lokálně hromadit v nižších tratích toku. Výrazné a dlouhodobé zamokření v okolí toků má za následek snížení produkčních schopností zemědělsky a lesnický obhospodařovaných ploch, ohrožení vodních děl na vodních tocích, ale i ohrožení dalších objektů (vrťů, studní a dalších zařízení nutných k zajištění zásobování obyvatel pitnou vodou) nacházejících se v blízkosti takto zamokřených území. Výše popsanou činností dále bobr evropský negativně působí na stabilitu vodních toků, hrází rybníků a nádrží a protipovodňových hrází. K narušení stability hrází u rybníků a

nádrží dochází především, jsou-li vystavěny ze sypkého materiálu a nejsou tak zpevněné. U protipovodňových hrází může k poškození dojít zejména v období zvýšené vodní hladiny při povodňových stavech, kdy si bobří budují novou úroveň nor, které již mohou do takovýchto hrází zasahovat s negativním vlivem na jejich propustnost a bezpečnost, což se odrazí i na funkčnosti této hráze po odeznění povodňového stavu, např. jen při zvýšeném průtoku. V souvislosti s hrabáním nor a cest dochází dále k narušení stability svrchní části hrází a břehů vodních toků, přičemž může dojít i k jejich propadnutí, čímž je ohrožen pohyb lidí a pojiždějí techniky.

Další nebezpečí vyplývající z činnosti bobrů souvisejí s kácením dřevin. Bobr evropský je schopný pokácet strom téměř jakékoli velikosti. Kromě stavby hrází využívá bobr dřeviny, resp. lýko a kůru, jako potravu na podzim a v zimě. Jak bylo již uvedeno výše, tato činnost bobra může mít pozitivní vliv na druhovou a věkovou skladbu dřevin rostoucích mimo les v okolí vodních toků a ploch. S touto činností jsou však spjata i negativa. Negativem je možné ohrožení druhové skladby hospodářských lesů nacházejících se v okolí vodních toků, mohou být ohroženy ohryzem a skácením i ovocné dřeviny a v nemalé míře i hospodářské plodiny

na polích. Jednoznačně negativně je možné vnímat i kácení dřevin podél vodotečí, rybníků a nádrží, kde tyto dřeviny plní zpevňující funkci. Vyšší riziko je však spatřováno ve vzniku bariér na vodních tocích a tím ohrožené průtočnosti. Pokácené kmeny se totiž často nacházejí přímo v korytě toku a naplavením dalšího materiálu dochází k překážkám majícím vliv na průtok vody, zejména při povodňových stavech. Zvýšené riziko je pak u mostních konstrukcí, kdy může dojít i k jejich neprostupnosti. Riziko lze rovněž shledávat v nestabilitě dřevin, které byly bobrem výrazněji poškozeny, přičemž zůstávají nastojato. Provozní bezpečnost takovýchto dřevin je výrazně snížena, a především v případě mimořádnějších projevů počasí hrozí pád těchto dřevin.

Nejvýznamnější dopad na okolní prostředí má budování bobřích hrází. Zatopením okolního území dochází ke zvyšování diverzity místního ekosystému, což je možné považovat za pozitivní přínos. Stavba hrází s sebou však nese řadu rizik, především co se týče ohrožení veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a možného vzniku škod na různých typech majetku. Vybudováním bobří hráze dochází k přehrazení vodního toku, a tím i ke změnám odtokových poměrů. V korytě vodního toku dochází k hromadění naplaveného materiálu, který omezuje průtočnou kapacitu koryta vodního toku. Kromě možného lokálního vybřežení může, zejména při povodňových stavech, dojít k zásadnímu zamezení odtoku vody, jejímu nadržení a následnému vybřežení mimo koryto toku. Zájem na ochraně bobra evropského koliduje i s povinnostmi správců vodních toků a vlastníků vodních děl vyplývajících z vodního zákona. Tito jsou povinni dle uvedeného zákona udržovat objekty v řádném stavu, aby byla zajištěna jejich funkčnost a nedocházelo k ohrožení veřejné bezpečnosti, majetku apod. Rozlivem vody může být v určitých případech ohrožena i lesní a zemědělská půda, zejména samotná úroda. K zatopení často dochází i u objektů (veřejné) infrastruktury, přičemž u některých objektů, jako jsou např. vrty pitné vody, může dojít i k ohrožení zdraví lidí. Následkem vybřežení vody rovněž dochází k podmáčení těles dopravních komunikací a objektů na těchto komunikacích (mosty, opěrné zdi, propustky atd.), čímž může být rovněž znatelně ohrožena stabilita těchto objektů, a tím i veřejná bezpečnost a zdraví osob. Dále mohou tímto vznikat i značné majetkové škody. Krajský úřad již v minulosti řešil několikrát takovéto případy, například na soutoku Tiché a Divoké Orlice, v okolí Albrechtic, Petrovic, Štěnkova, Bělče bylo nutné z havarijních důvodů pokácet několik vzrostlých dřevin, jejichž provozní bezpečnost byla narušena působením bobra. Na vodním toku Zlatý potok (ř. km 8,450) v k. ú. Semechnice tvořila bobří hráz překážku v korytě upraveného toku, snižovala průtočnou kapacitu, zvyšovala usazování sedimentů, přičemž zpětné vzdouvání vody zasahovalo až do zástavby obce Semechnice. Současně byla ohrožena stabilita hráze rybníka Broumar a dalších technických objektů (náhon vody na sádky v Opočně).

Na základě výše uvedeného krajský úřad dospěl k závěru, že ochrana bobra evropského v mnohém koliduje se zajištěním ochrany veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a rovněž

i majetku. Právě v zajištění veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a v provádění opatření směřujících k předcházení vzniku závažných škod na různých typech majetku krajský úřad shledává veřejný zájem. Dle názoru krajského úřadu existence těchto konkrétních důvodů odpovídá zájmům uvedeným v § 56 odst. 2 písm. b) a c) ZOPK, pro které může orgán ochrany přírody výjimku ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů povolit. Ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je jednou ze základních povinností státu, přičemž tato základní práva člověka plynou zejména z Listiny základních práv a svobod a zasáhnout do nich je možné pouze, pokud to připouští zákon.

Zdraví, životy a tedy i bezpečnost obyvatelstva může být ohrožena zejména poškozením pozemních komunikací, zatopením technické infrastruktury, protržením hrází rybníků a vodních nádrží, a v rámci mimořádných situací, zejména při povodňových stavech, se riziko ohrožení zvyšuje s tím, že následky mohou být fatálních rozměrů. Dále v souvislosti s činností bobra vznikají i značné škody na majetku. K těmto škodám dochází především na dopravní infrastruktuře a dále jak již bylo výše uvedeno na hrázích rybníků, vodních nádrží a na protipovodňových hrázích. Významné škody mohou být dále způsobovány i zatopením zemědělských pozemků a lesních pozemků.

V jednodušších případech, zejména pokud škody na okolních pozemcích nejsou veliké, a pro majitele či nájemce pozemků jsou akceptovatelné, lze upřednostnit příznivé důsledky bobřích hrází na fungování krajiny (např. retence vody v krajině, zpomalení případné povodňové vlny apod.). Majitel či nájemce pozemku může v případě, že dochází ke škodám na polních plodinách (zatopení polní kultury, okusy plantáže rychle rostoucích dřevin) a trvalých porostech dřevin (břehové porosty, ovocné stromy a sady, okrasné dřeviny, lesní porosty) přednostně situaci řešit, místo přímého odstranění bobřích hrází a překážek v toku, formou žádostí o náhradu škody dle zákona 115/2000 Sb. o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy.

K finančním náhradám pro úplnost krajský úřad uvádí, že pokud vlastníku zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá, vznikne nebo trvá v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté ZOPK včetně prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě a nebo z omezení vyplývajícího z opatření v plánech systémů ekologické stability krajiny podle § 4 odst. 1 ZOPK újma, má nárok na její finanční náhradu. Nárok na finanční náhradu náleží vlastníku zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá, též v případě, že mu vznikne nebo trvá újma v důsledku omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle ZOPK (§ 58 odst. 2 ZOPK). Finanční náhradu poskytne z prostředků státního rozpočtu příslušný orgán ochrany přírody, tj. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (ust. § 78 odst. 4 ZOPK) na základě písemného uplatnění nároku vlastníka zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, nebo nájemce uvedeného v odst. 2, jestliže je nárok na finanční náhradu a její výše prokázán doklady a podklady potřebnými pro posouzení nároku. Finanční náhradu nelze poskytnout současně vlastníkovi a nájemci téhož pozemku. Požádají-li o náhradu včas oba, poskytne se finanční náhrada pouze vlastníkovi pozemku. Nárok na finanční náhradu zaniká, pokud uplatnění nároku nebylo příslušnému orgánu ochrany přírody doručeno do 3 měsíců od skončení kalendářního roku, v němž újma vznikla nebo trvala (§ 58 odst. 3 ZOPK).

Krajský úřad v souladu s ustanovením § 56 odst. 1 zákona porovnal výše definovaný zájem ochrany přírody a jiný veřejný zájem, přičemž dospěl k závěru, že tento jiný veřejný zájem (spočívající v zajištění veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a v realizaci opatření směřujících k předcházení vzniku závažných škod na různých typech majetku) převažuje nad zájmem ochrany jedinců předmětného druhu. K tomuto závěru krajský úřad vede fakt, že se populace bobrů v současné době neustále zvyšuje a stav této populace je hodnocen jako příznivý (viz portál informačního systému ochrany přírody <http://www.biomonitoring.cz/>). Povolené opatření obecné povahy, respektive povolená výjimka, je dále koncipováno tak, aby nebyl ohrožen stav daného druhu z pohledu jeho ochrany. Za předpokladu, že výjimka bude vykonávána dle stanovených podmínek, tj. zejména se bude jednat o lokální zásahy bez úmyslného přímého kontaktu s jedinci bobra a v době mimo období rozmnožování a odchovu mláďat, nedojde dle názoru krajského úřadu k ohrožení existence bobří populace a nemohou být ani ohrožena pozitiva, která jsou s činností bobra spojena.

Přes výše uvedená omezení může docházet k situacím, kdy budou bobří evropští v území dotčeném zásahem aktuálně přítomni (např. odstraňování hráze či hradu na tocích, rušení nor v hrázích rybníků ihned v návaznosti na vypouštění rybníka apod.). Z důvodu eliminace možnosti zraňování příp. i usmrcování jedinců bobra evropského lze oprávněným osobám doporučit opatření, např. cca týdenní odstup zásahu od úplného vypouštění rybníka, aby měli bobří dostatek času opustit nory v hrázích či březích rybníka a současně důsledně provedení průzkumu, který by prověřil aktuální přítomnost bobrů (fotopast, čerstvé stopy, čerstvě pokácené listnaté stromy apod.).

Krajský úřad výše charakterizoval činnost bobra evropského v jím obývaném území a pozitivní i negativní vlivy, jaké tato činnost má. Dojde-li v souvislosti s činností bobra evropského

ke změnám parametrů vodních děl a vodních toků, je možné původní stav obnovit prakticky pouze opatřeními technického charakteru. Pro obnovení průtočnosti toku a snížení vodní hladiny nad bobří hrázi existuje k odstranění bobří hráze pouze varianta spočívající v drenáži hráze, která je šetrnější k bobrům, avšak neumožní pokles hladiny na původní úroveň a taktéž nezajistí průtočnost koryta v případě zvýšených průtoků. Toto řešení je proto využitelné pouze ve specifických případech (*Průvodce soužití s bobrem: Aleš Vorel, Tomáš Dostál, Jitka Uhlíková, Jana Korbelová a Petr Koudelka, ČZU 2016*). Daným řešením sice dojde k omezení zaplavování přilehlých pozemků, nicméně je nutné dále počítat s tím, že část těchto pozemků zůstane pravděpodobně i nadále neobhospodařovatelná. Poškození hrází vodních děl bobřími norami je spojeno se snížením stability a tím i s ohrožením funkčnosti vodního díla a v řadě případů i s rizikem určité míry veřejného ohrožení. V tomto případě nelze sjednat nápravu jiným způsobem než uvedením poškozeného díla do původního stavu, tedy sanací poškozeného místa. Z výše uvedeného je zřejmé, že se krajský úřad zabýval i jinými možnými řešeními, jak zajistit např. průtočnost koryt vodních toků nebo bezpečnost vodních děl. Činnosti, pro které byla tato výjimka povolena na vodních tocích (mimo vodní toky v přirozených korytech) a vodních dílech, jsou takovými činnostmi, k nimž neexistují jiná uspokojivější řešení, která by byla reálně proveditelná. Na vodních tocích v neregulovaném korytě, na tocích revitalizovaných (obě tyto kategorie spadají pod zákonné vymezení „přirozeného koryta“ v ustanovení § 44 odst. 2 vodního zákona) nebo např. na slepých ramenech řek bobří sídla zpravidla nepůsobí vážnější škody ani neohrožují veřejný zájem

v takové intenzitě, jak k tomu dochází u toků regulovaných. Pokud by přesto takový případ nastal, bude nutno jej řešit, podobně jako u ostatních situací, na něž toto opatření obecné povahy nedopadá, individuálním rozhodnutím o výjimce dle ust. § 56 ZOPK.

Populace bobra evropského se na území České republiky neustále zvyšuje a její stav lze v současné době hodnotit jako příznivý. V Královéhradeckém kraji (v území, kde je příslušným orgánem ochrany přírody k povolování výjimek dle § 56 ZOPK krajský úřad) není žádné zvláště chráněné území či evropsky významná lokalita, kde by byl předmětem ochrany bobr evropský. Krajskému úřadu je z předchozí správní činnosti (viz některé příklady výše uvedené, dále „Průzkum rozšíření bobra evropského v části evropsky významné lokality Orlice a Labe“, stav v roce 2014, zpracovatel Mgr. Michal Gerža, 3 - 5/2014) znám postupný růst populace bobra na území Královéhradeckého kraje a to zejména v povodí řeky Orlice. Dle posledních poznatků (např. *Průvodce soužití s bobrem: Aleš Vorel, Tomáš Dostál, Jitka Uhlíková, Jana Korbelová a Petr Koudelka, ČZU 2016*) lze v dohledné době očekávat propojení osídlení z oblasti soutoku Labe a Vltavy s východočeským osídlením. Také bude postupovat další kolonizace Libereckého, Pardubického a Královéhradeckého regionu. Lze očekávat propojení labské populace s osídlením na horní a střední Ohři. Kolonizovány budou pravděpodobně i post-těžební plochy Chomutovska, Mostecka a Bílinska. Bez ohledu na plánovanou eliminaci bobrů v jihočeském regionu je předpokládáno, že do této oblasti budou dále přicházet jedinci po tocích pramenících na Šumavě, v Horním Rakousku a na Českomoravské vrchovině. To vše lze dle výše uvedené publikace očekávat v horizontu cca 10 následujících let.

Jak již krajský úřad uvedl výše, při respektování podmínek povolované výjimky a období, ve kterém je možné výjimku využít, a dále s ohledem na výše uvedené skutečnosti týkající se aktuálního stavu populace bobra evropského na území České republiky a výhledu dalšího osídlování, nehrozí ohrožení bobří populace a její stav z hlediska ochrany bude udržen i nadále v příznivém stavu.

Krajský úřad podmínkami tohoto opatření obecné povahy omezil použitelnost výjimky na ta období v roce, která jsou pro populaci bobra evropského nejméně citlivá, s vyloučením doby zimování a rozmnožování, přičemž porušení tohoto pravidla se připouští pouze ve specifických krizových případech, při kterých může dojít k bezprostřednímu ohrožení veřejného zdraví, veřejné bezpečnosti či ke vzniku škody značného rozsahu. Krajský úřad se v tomto ohledu řídil snahou mírnit negativní dopad dané činnosti na jedince předmětného druhu, přičemž však připouští, že povolené zásahy ovlivní hustotu osídlení lokality bobry evropskými nebo je přinutí k přesídlení, což je v některých územích přímo cílem činností prováděných na základě této výjimky. Podmínky vydávaného opatření obecné povahy (zejména časové a územní omezení) jsou nicméně stanoveny tak, aby byla zachována nezbytná míra jejich ochrany (viz Čl. 12 odst. 4 směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin).

Na základě stávajících znalostí a poznatků byly vyhodnoceny situace, k nimž nejčastěji dochází, a typy zásahů, kterými lze efektivně dosáhnout nápravy. Výčet povolených zásahů proto nepokrývá situace, kterým lze předejít účinnou prevencí, nebo které se naopak neobejdou bez invazivních zásahů spojených s odchycem nebo usmrcováním bobra evropského. Pokud by takový případ nastal, bude nutno jej řešit, podobně jako u ostatních situacích, na něž toto opatření obecné povahy nedopadá, individuálním rozhodnutím o výjimce dle ust. § 56 ZOPK.

Do okruhu osob, které budou moci výjimku uplatňovat, krajský úřad zahrnul pouze osoby, které jsou vlastníky dotčených vodních děl či staveb nebo je spravují, případně osoby, které jsou pověřeny správou dotčených vodních toků. Tyto osoby mají totiž právo a současně povinnost vyplývající z vodního zákona provádět jejich údržbu, opravy a zásahy směřující k udržování jejich řádného stavu a funkčnosti.

S ohledem na výše uvedené krajský úřad omezil možnost aplikace opatření obecné povahy na upravené části vodních toků, rybníky a další vodní díla a stavby veřejné infrastruktury. Na základě dosavadních zkušeností včetně znalostí biologických a potravních nároků bobra popsaným výše v textu (mj. i v souladu s již schváleným opatřením obecné povahy, kterým se povoluje výjimka ze zákazu škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněného živočicha zařazeného do kategorie silně ohrožených druhů - bobra evropského na území Pardubického kraje č. j. 14100/2018/UŽPZ/Si ze dne 16.02.2018), krajský úřad umožnil aplikaci opatření obecné povahy na přirozených vodních tocích, avšak pouze do vzdálenosti 200 m od vodních děl definovaných v ust. § 55 vodního zákona.

Výjimka se uděluje pro tu část území Královéhradeckého kraje, na němž krajský úřad vykonává státní správu jako orgán ochrany přírody ve smyslu ZOPK. Jde tedy o celé území kraje kromě velkoplošných zvláště chráněných území (KRNAP, CHKO), popř. maloplošných zvláště chráněných území spadajících do kategorie národních (zde jsou příslušným orgánem ochrany přírody správy chráněných krajinných oblastí). Z území, pro které je výjimka udělována, byla dále vyčleněna maloplošná zvláště chráněná území, na nichž krajský úřad vykonává státní správu v ochraně přírody, včetně ochranných pásem těchto území. Krajský úřad přitom vychází z úvahy, že ve zvláště chráněných územích by měly být zájmy ochrany přírody chráněny přísněji, a to i případně s ohledem na povinnost udržet populaci bobra evropského v příznivém stavu z hlediska ochrany. V uvedených lokalitách je tak zajištěno zachování dostatečně početné populace bobra a případné individuální žádosti o výjimku (které zde nejsou vyloučeny) by krajský úřad posuzoval vždy s ohledem na specifické

podmínky konkrétního zvláště chráněného území (dané lokality), a to včetně početnosti a stability místní populace bobra evropského a s ohledem na další zájmy ochrany přírody.

Krajský úřad dále podmínkami stanovil prostředky kontroly naplňování povolené výjimky. Jedním z prostředků kontroly uplatňování výjimky a její efektivity je evidence provedených zásahů. Podmínkou uplatňování výjimky je proto povinnost krajskému úřadu předem oznámit zamýšlený zásah [s náležitostmi vyjmenovanými v čl. V. písm. c) tohoto opatření obecné povahy], jde-li o činnosti uvedené v čl. I. tohoto opatření obecné povahy, tj. o činnosti, kterými mohou být významně dotčeny i jiné zájmy ochrany přírody. Krajský úřad však může dle § 66 ZOPK takto oznámený zásah omezit či dokonce zakázat, a to v případech, kdy by byl tento zásah v zásadním rozporu s dalšími zájmy ochrany přírody. Jednalo by se zejména o případy, kdy by daným zásahem mohli být prokazatelně ohroženi jedinci dalších zvláště chráněných druhů.

Následně může být vedeno samostatné řízení o výjimce dle ust. § 56 ZOPK s tím, že jako podklad pro toto řízení může krajský úřad využít možnosti zadání zpracování hodnocení dle ust. § 67 ZOPK autorizovanou osobou, jehož nedílnou součástí bude mj. návrh opatření k vyloučení nebo alespoň zmírnění negativního vlivu na obecně nebo zvláště chráněné části přírody, nebo návrh náhradních opatření.

Každá oprávněná osoba, která provedla v daném roce podle tohoto opatření obecné povahy zásah, resp. zásah dle čl. I. písm. a) a b), je povinna zaslat krajskému úřadu vždy nejpozději do 31. prosince daného roku písemnou zprávu s údaji o provedených zásazích, zpracovanou v rozsahu čl. V. písm. d) tohoto opatření obecné povahy. Takto získané informace budou dále využity zejména k vyhodnocení reakce bobrů na provedené zásahy. Současně budou podkladem pro zprávu Evropské komisi o uplatňování výjimek ze zákazů u evropsky významných druhů, kterou orgány ochrany přírody zpracovávají na základě směrnice o stanovištích (Čl. 16 odst. 2 směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin).

Platnost výjimky povolené tímto opatřením obecné povahy byla stanovena do 31.12.2027. Individuální rozhodnutí o povolení výjimek k zásahu do biotopu a přirozeného vývoje bobra evropského vydaná krajským úřadem postupem dle § 56 ZOPK před nabytím účinnosti tohoto opatření obecné povahy zůstávají v platnosti. Po skončení platnosti těchto individuálních rozhodnutí se bude postupovat v souladu s tímto opatřením obecné povahy.

Krajský úřad oznámil dne 04.03.2022 veřejnou vyhláškou návrh opatření obecné povahy a vyzval v souladu s § 172 správního řádu k uplatnění připomínek a námitek. Veřejná vyhláška o návrhu opatření obecné povahy byla vyvěšena v souladu s § 173 správního řádu na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách příslušných obcí po dobu nejméně 15 dní, a to i způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Vyhodnocení připomínek uplatněných k návrhu opatření obecné povahy

Kdokoliv, jehož práva, povinnosti nebo zájmy mohly být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, mohl v době 15 dnů od zveřejnění návrhu opatření obecné povahy uplatnit své připomínky (§ 172 odst. 4 správního řádu). K návrhu opatření obecné povahy byly ve stanovené lhůtě uplatněny níže uvedené připomínky, kterými se krajský úřad zabýval jako podkladem pro toto opatření obecné povahy a se kterými se vypořádal následovně:

A) Připomínky

**Připomínka č.
Vypořádání:**

B) Připomínky

Připomínka č.

Vypořádání:

Rozhodnutí o uplatněných námitkách

Do 30 dnů ode dne zveřejnění návrhu opatření mohli vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohly být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, podat proti návrhu opatření obecné povahy písemně odůvodněné námitky (§ 172 odst. 5 správního řádu).

Krajský úřad ve stanovené lhůtě k návrhu tohoto opatření obecné povahy obdržel níže uvedené námitky a rozhodl o těchto námitkách následovně:

Námitka:

Rozhodnutí:

Odůvodnění:

Jelikož byly splněny všechny zákonem stanovené podmínky pro povolení výjimky, krajský úřad tímto opatřením obecné povahy výjimku za stanovených podmínek povolil.

Poučení

Proti tomuto opatření obecné povahy nelze podle § 173 odst. 2 správního řádu podat opravný prostředek. Jeho soulad s právními předpisy lze podle ustanovení § 174 odst. 2 správního řádu posoudit v přezkumném řízení, které může být zahájeno nejpozději do tří let od účinnosti opatření.

Účinnost

V souladu s ustanovením § 173 odst. 1 správního řádu nabývá opatření obecné povahy účinnosti patnáctým dnem po dni vyvěšení veřejné vyhlášky na úřední desce krajského úřadu.

z p. RNDr. Tomáš Nosek
odborný referent na úseku
ochrany přírody a krajiny